

LUKUVIHJE

THOMAS PIKETTY:
Pitääkö pankkiirit pelastaa?
Kirjoituksia talouskriisin ytimeistä.
Minerva, 2016, 207 s.

MATTI TUOMALA
Professori
TAMPEREEN YLIOPISTO
matti.tuomala@kolumbus.fi

INTEGRAATION LISÄÄMINEN EI ONNISTU ILMAN POLIITTISEN UNIONIN KEHITTÄMISTÄ

Kirjaan on koottu Thomas Piketty'n kolumnit ranskalaisessa Liberation-lehdessä. Kokoelma on käännetty suomeksi englanninkielisestä versiosta. Aikaväli ulottuu finanssikriisin puhkeamisen alkuvaiheesta syksystä 2008 vuoden 2015 loppukevääseen.

Kirja on jaettu kolmeen osioon. Ensimmäisen osion kolumnit on kirjoitettu aikavälillä syyskuu 2008 – helmikuu 2010. Ne käsittelevät pääasiassa finanssikriisin alkuvaiheita ja keskuspankkien tekemisiä. Toisen osion kolumnit on kirjoitettu maaliskuun 2010 ja heinäkuun 2012 välisenä aikana. Niissä Piketty käsittelee USA:sta alkaneen finanssikriisin rantautumista Eurooppaan ja euroalueen kriisin hoidon kompurointia. Kolmas osio käsittelee lupauksia euroalueen ja EU:n kehittämisestä.

Monen muun ekonomistin tavoin Piketty'n keskeinen huolenaihe on EU:n ja euro-alueen keskeneräisyys. Vuonna 1992 Maastrichtin sopimuksessa luotiin yhteinen valuutta ilman valtiota ja EKP:n tehtäväksi tuli pelkäämään inflaation kurssipito, ei työllisyys ja kasvu kuten USA:n keskuspankissa. Tämän piti olla

ensimmäinen askel. Seuraavia askeleita ei ole otettu.

Nykyinen tilanne, yhteinen valuutta ilman yhteistä velkaa, ei toimi. Piketty myöntää, ettei kriisin keskellä ole helppoa tehdä uusia sääntöjä. Hän on kuitenkin optimisti. Miten Eurooppa aikoo selvittää vaikeuksistaan ilman pidemmälle vietyä verotuksen, erityisesti yritys - ja pääomaverotuksen ja julkisen velan koordinoitua? Tarvitaanko tähän fiskaalisen integraation vai työvoiman liikkuvuuden lisäämistä? Piketty kallistuu fiskaalisen integraation kannattajaksi. Tälle kannalle on monia ilmeisiä perusteita. Kielelliset ja kulttuuriset esteet Euroopassa ovat hidaste laajalle työvoiman liikkuvuudelle.

Fiskaalisen integraation puolesta puhuu se, että työvoiman liikkuvuuden lisääminen itse asiassa pahentaisi euron ongelmaa. Nuorten muutto valtavasta nuorisotyöttömyydestä kärsivistä maista heikentää lähtömaiden julkista taloutta, erityisesti niiden eläkejärjestelmien kestokykyä ja kykyä ylläpitää yhteiskunnallisia palveluita.

Fiskaalinen integraatio toimii talouden automaattisena vakauttajana. Toisin kuin euroalueella USA:n liittovaltion budjetin kautta tapahtuu suuriakin tulonsiirtoja taantumassa oleville osavaltioille. Miksi sitten Euroopassa vastustetaan fiskaalista integraatiota? Sen pelätään mahdollistavan holtittoman julkisen talouden hoidon jäsenmaissa. Esimerkkeinä käytetään nykyisiä Euroalueen ongelmamaita. Tilastoista ei tosin löydy tukea tälle.

Fiskaalisen integraation lisääminen ei estä järkevien ”velkajarrujen” soveltamista jäsenmaissa. Tunnetut integraatioraportit kuten **MACDOUGALL** (1977) ja **DELORS** (1989) suosittelivat merkittävää fiskaalista integraatiota. Itse asiassa työvoiman liikkuvuuden roolia ne eivät painottaneet.

Maastrichtin sopimuksessa nämä suositukset eivät näy. Epätäydellisessä raha-/valuuttaunionissa jäsenvaltiot joutuvat omin resurssein kohtaamaan talouden kriisit. Euroopan nykyongelmat ovat pää-

asiassa tulosta politiikkavirheistä kuten ns. austerity-politiikasta. Troikan (komissio, IMF ja EKP) valitsema politiikka syvensi velkakriisiä, erityisesti Kreikassa. Koska finanssipolitiikan kiristämisen kerroinvaikutukset ovat suuremmat taantumassa kuin noususuhdanteessa, olisi ollut järkevää odottaa talouden elpymistä. Kiristyspolitiikan kannattajat usko(i)vat julkisen talouden vajeiden ja kasvavan julkisen velan nostavan korkoja ja siten vievän luottamuksen, jota yksityisen sektorin investoinnit tämän näkemyksen mukaan tarvitsevat. Päinvastainen evidenssi ei ole tätä uskoa juuri horjuttanut.

Fiskaalisen integraation lisääminen ei tietenkään yksin riitä. Sen seuraksi tarvitaan myös yhteistä raha- ja rahoituspolitiikka. Vaikka eurokriisi USA:sta alkaneen finanssikriisin tavoin oli alun perin pankkikriisi, yritykset rahoitusmarkkinoiden sääntelemiseksi eivät ole myöskään juuri edenneet. On hämmäntävää, miten euroalueen kriisiin ajanut sektori pystyy sanelemaan demokraattisesti valittujen maiden parlamentteille omat ehtonsa, samalla kun se vastustaa voimakkaasti siihen kohdistuvaa sääntelyä.

Tätä taustaa vasten ei ole yllättävää, miten paljon eurojärjestelmän kannatus on hiipunut kansalaisten keskuudessa. Kysymys on siten myös eurojärjestelmän demokratiakriisistä. Ollaan hyvin kaukana osallistuvasta julkisesta keskustelusta (”government by discussion”), mitä demokratian teoreetikot kuten John Stuart Mill ja Walter Bagehot painottivat. Vain tätä kautta voivat sellaiset reformit edetä, jotka eivät uhkaisi sosiaalisen oikeudenmukaisuuden perusteita Euroopassa.

Piketty pohtii myös useissa kolumneissa demokratian kehittämistä EU:ssa ja eurojärjestelmässä. Integraation lisääminen ei onnistu ilman poliittisen unionin kehittämistä. Hän käsittelee monia muitakin teemoja, joilla on toki läheinen yhteys Euroopan yhteiseen kehitykseen. Monet näistä teemoista kuten eriarvoisuuskehityksen kääntäminen ovat tuttuja hänen Pääoma-kirjastaan.